

HALÁLESET. A budapesti orthodoxia egyik visszavonultságban élő, jámbor, puritán tagja: Krámer Eliás Mór elhunyt 76 éves korában. Sussmann Viktor rabbi esetetle a megdicsőült nagy vallásosságát, szilárd jellemét, erényeit.

BEKÜLDÖTT HIREK. Sátoraljajhelyen az elmúlt szombaton az ott vendégségben idős Ehrenfeld miskolci rabbi a közönség kívánságára a bészhamidrosban magasröptű drótot tartott. A nyírbátori T. B. a következő tisztikart választotta: Rothberger Bernát elnök, Guttman Herman ügyv. elnök, Katz Lázár ellenőr, Guttman Samuel pénztárnok. Wechter Lipót gondnok, Blum Miklós tb. jegyző, Reich Béla tanügyi előjáró, Fried Herman, Ausländer Gyula, Hercz Manó stb. választmány. — A dunaszerdahelyi „Machziké Tajró” ifjúsági egyesület befejezte Brochajst. A szijómbanketten Katz Antal A. J. főrabbi Friedmann rabbi, Kaufmann A. stb. beszéltek — Vágsselyén (Sala) a „Sajmré Tajró” egyesület befejezte Piszochim-ot. A szüdnön Strasser főrabbi, Schwarz rabbi, Gansl, Grünberger, Feldmann, Donath s Weisz urak beszéltek. — A sárvári „T. B.” a következő vezetőséget választotta meg: Schwarz Emil elnök, Löwin József alelnök, Berger Dávid pénztárnok, Bandi Adolf ellenőr. Grosz László könyvtárnok. Választmányi tagok: Löwinger Rezső, Schiller Jenő, Berger Jenő, Klein Jenő, Hoffmann Sándor, Goldschmied József. — A h. böszörményi szefárd imágyesület Tévész 6-án a megboldogult hodászi rebbe emlékére szijumöt rendezett. Spreier Wolf és Hauser Pinkász kitűnő „hadron”-t, ill. divré tajrórt mondott. A rendezés Spitzer Farkas érdeme. — A Chínuch Neorim egyesület (Bp., Kertész ucca) dr. Pollatschek Elemér egyetemi tanár elnöklété alatt tartott ülésén ügyv. elnökké választotta Princz Izidor gyárorost, az ismert emberbarátot. — A felső-ábrányi T. B. új tisztikara: Reisz Zoltán elnök és előadó, Schlésinger Herman előadó, Schlésinger Bernát alelnök és jegyző, Czézler Menyhért pénztáros, Schwarz Dezső és Krausz Ferenc ellenőrök.

Családi hírek

(Négy sorig 4 P., azonfelül soronként 1 P.) Grünwald Róssikát (sornáról, eljegyezte Salamon Gyula, Guta. Oppmann Ibolykát Sátorajajhelyről eljegyezte Holczer Simon, Pápa. Kohn Erzsike Putnokon házasságot kötött Rosenber Izidorral, Felsődobsza. Salamon Gyulának eljegyzése alkalmából szívélyes mazeltovtot kíván: Tiferesz Bachurim, Guta. Löwinger Armin elnökünknek Unger Esztkével való eljegyzése alkalmából szívélyes mazeltovtot kíván a Galantai II. Tiferesz Bachurim.

Ehrenfeld Jenő okl. rabbi, a pozsonyi jesiva jeles tanítványa, Miskolc, házasságot kötött Lipschitz Mancikával, Lipschitz Jakab tekintélyes nagykereskedő leányával, Sátorajajhelyen. A szertartást a völégény édesatyja, Ehrenfeld Adolf miskolci rabbi végezte, Haberfeld Jakab pápai, Kornitzer Miksa tolesvai és Donath Fülöp ónodi főrabbi közreműködésével. Schück Miklós urnak, egyesületünk kiváló előadójának, a legutóbb megválasztott pestszentlőrinci rabbinak, Adler Teréz kisasszonnyal, Adler Jenő hanusfalvi főrabbi leányával való eljegyzéséhez; valamint Briinn Dezső urnak, egyesületünk könyvtárosának, Hartmann Erzsikével, Mád, való eljegyzése alkalmából legszívesebben gratulálunk.

Tiferesz Bachurim, Szikszó.

Kundmachung

Wirkungsvolle in deutscher Sprache für jede erdenkliche Gelegenheit wie zum Beispiel Barmizvo, Chasene, Gast- u. Antrittsreden verfertige von Fall zu Fall zu mässigen Preisen, unter Diskretion. Honorar von 5 Pengő aufwärts, 50 H. Porto recomandirt im voraus erbeten. Pschettli werden gegen extra Vergütung angefertigt. Mein מרקי P 1.20 Rabbiner ISRAEL BRAUN Budapest, Szövetség ucca 43. Érdeklődés alkalmával válaszbélyeg melléklendő. A dróse-ért járó tiszteletdíj előre küldendő be. Drósek csak megrendelésre készülnek.

Apró hirdetések

Huszonöt év óta közvetít házasságokat Nagy Jenő, Rákóczi ut 57/b. Telefon. Cégneküli levelezés.

Löwinger Sámuel Kaba. Házasságközvetítő, Biztos eredmény! Válaszbélyeg.

Házasságokat diszkrétén, előnyösen közvetít: Kohn Lajos, Miskolc, Arany János utca 16.

Megjelent! a Zsidó Szinpad” harmadik és negyedik száma, szenzációs pirimi szindarabokkal. Árjegyzéket küld a szerző: Schwarcz Izidor tanító, Kiskőrös.

Kitűnően főző mindenek szakácsnő, jobb orth. házhoz ajánlkozik. Esetleg vidékre is. Klein Rózsá, Budapest, VI., Király utca 24. III. 15/b.

Kiváló talmidchóchom, volt melamed, állást keres. Gemöre, tajszfesz és meforsim tanítását vállalja. Funk Ignác, Csökmő, Biharmegye.

Keresek intelligens leányonmak, komoly, orth. jó házból való, fiatallembert, kinek átadnám jól bevezetett szóadavgyáramat. Készpénzt is adok. Ügynökök kizárva” jellegre.

Szerényigényű mindenek főzőnő ajánlkozik budapesti orth. házba. Esetleg bejárónőnek. VII., Király u. 24. III. 15/b.

Ingyenesen közvetít állásokat a „Tiferesz Bachurim” Smirász Sábosz Bizottsága, Budapest, VI., Laudon u. 3.

Benősítés. Vallásos nevelésű, szép leány részére, ezer pengő készpénzzel, fél üzlettel, bőchür joré somájimkerestetik. „Vidéki” jelige. (Továbbításhoz 20 fillér bélyeg melléklendő.)

Havi 100 pengőért egyedülálló vallásos férfi számára a fővárosban teljes ellátást (jól fűtött szoba és kifogástalan koszt) keresek. Érdeklődni: Deutsch Gézánál, Központi Városháza

Pászkagép, mely naponként 4-5 q-t produkál, használt, de jó állapotban, teljes felszereléssel, jutányosan eladó. Citrom Soma, Sajószentpéter.

Multhéten talált talisz és t’fillint, annak jogos tulajdonosa, a „Zs. U.” hirdetése által, már átvette. További jelentkezés mellőzendő. Weiszberger, Salgótarján. Lakással, világitással állást szerzek szombattartó pénzbeszedő-üzletszerző altisztnek. Ajánlatok „Szorgalmas” jellegre a kiadóba.

Alkalmi drósekat, hébert, magyart, németet diszkrétén készít Reichenberg Fülöp hitoktató és hitszónok, Pápa, Rákóczi u. 29. Portó és díjazás előre. (Ar 2-10 P.)

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: GROSZBERG JENŐ

SPRINGER NYOMDAI MŰINTÉZET, Budapest, VII., Bethlen u. 33. Tel. 40-6-79

אלרנע מיינע יידישע צייטונג

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította: Groszberg Lipót

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, VII., KERTÉSZ UCCA 48. Telefon: 42-5-90. Csekkszám: 50,791. EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ. Keltőidre 25 P.

Szerkeszti: Groszberg Jenő

Hitler kancellársága

A zsidóvallású állampolgárok központi egyesületének (Centralverein) nevezi magát a német zsidóság egyik nagy védelmi alakulata, amely hetilapot is kiad az antiszemita rágalmak ellensúlyozására és a félrevezetett közvélemény felvilágosítására. A legutóbbi szám tanúsága szerint a múlt hetekben Németországban több törvényszéki tárgyalás volt, amely tárgyalások zsidó vonatkozásúak, mert mindig arról van szó, hogy hitleristák megtámadtak egy-egy zsidót, vagy fel akarták robbantani a házát. De beszéljen maga az illető orgánus:

A kelet-poroszországi Osterode városában a bíróság előtt állott 14 hitlerista, akik egy lopott gránátot puskaporral megtöltöttek és egy Lonki nevű zsidó kereskedő háza elé tettek. A bomba szerencsére nem robbant fel, a bíróság a főcinkosokat eltételte két-két évi fogházra, többeket kisebb börtönbüntetésre.

Königsbergben egy Falkenstein nevű zsidó üvegest két hitlerista megtámadott, súlyosan megsebesítették, egy keresztény hölgy a sebesültnek védelmére kelt, azt is elverték. Ezért a bíróság az egyik tettezt, Balla kereskedőt, két hónapi börtönrre ítélte. — A kottbusi esküdtészek december 17-én tárgyalta két hitlerista merényletét, akik Gross Gaglow-ban felrobbantották az ottani zsidó földművelő telep egyik házát; felmentették őket bizonyítékok hiánya miatt. — Mosbachban egy Eisemann nevű kereskedősegédet megtámadott három hitlerista, elverték azzal a kiáltással: „Menj Palesztinába”. Két hónapra ítelték. A megvert Eisemann három gyermek apja és még most is betegen fekszik.

Ezek után érthetően nagy megdöbbenés keltésére alkalmas a politikai fordulat, amely Hitlert, a volt mázolósegédet és őrmestert Németország kancellárjává tette.

Ahol valamikor Bismark székelt, ott ül most Hitler, miután közel egy év-

tized óta gyűlöletet hirdető szavaival megmérgezte a politikai atmoszférát Németországban. Ugy lett, ahogy a bölcsseink mondják: „aki szorongatja a zsidóságot, fejje lesz” (kol hamécsar Pjiszroel naasze rajs). Azaz az antiszemitizmus kitűnő politikai eszköz. Ha Hitler csatlósai, hatalmon kívül így örjöngtek, mi várható tehát, ha vezérük a német kormány vezetője? De talán a német zsidóság helyzete elérkezett a mélypontra. Több példa van rá a történetben, hogy a felelőtlen szavak embere, ha egyszer tényleges hatalomhoz jut, megkomolyodik. Hitler esetében is talán így lesz. Azt várják tőle, hogy kenyeret és munkát hozzon és így az ország most már nem fog meglegedni frázisokkal. A mai közgazdasági élet

nem engedi meg a zsidóellenes intézkedések középkori módjait és a német zsidók túlnyomó része nem állami hivatalokban helyezkedett el, a szabad pályákon levők pedig ép úgy küszködnek, mint a nem-zsidók. Az egész világ zsidósága feszült figyelemmel tekint Németországra s reméli, hogy Hitler példája meg fogja mutatni, hogy

antiszemitizmussal kormányra lehet jutni, de hosszú ideig kormányozni nem.

De most már ki segít? — kérdik majd a régi zsidó mondással ezren meg ezren Németországban. A felelet csak a régi, de kipróbált igazságot magában foglaló lehet: „hiné laj jónüm velaj jison sajmré jiszroel — nem szunynyadozik s nem alszik Izráel öre”.

Schreiber Dávid boryslavi tudós a lengyel zsidók helyzetéről

L. G. Montefiore, a „Joint” elnöke, a napokban jelentést adott le a kelet-európai zsidóság helyzetéről. Felolvasta dr. Thon krakkói neológ rabbinak, a lengyelzsidó Parlamenti Klub elnökének a varsói „Hajnt”-ban megjelent cikkét. Dr. Thon ebben a cikkében élesen támadja Montefióret, a Joint nevében a lengyel antiszemita zavargások kapcsán a londoni lengyel követhet intézett levele miatt. Ebben a levélben a Joint a közzönetét fejezte volna ki azért, hogy a hatóságok megtették a szükséges intézkedéseket a zavargások elnyomására. Montefiore szerint a levél nem tartalmazta ezt a köszönetet. A kormánynak — nygmond — nem jár a rendfenntartásért köszönet, miután ez a legelemibb kötelessége.

Beszélgettünk erről a dologról Schreiber Dáviddal, az ismert boryslavi tudós-

sal, aki — mint a „Zsidó Ujság” megírta — jelenleg Budapesten időzik. Schreiber ur szerint a lapok hírei tulzottak. A lengyelországi zsidóság helyzete nem rosszabb mint sok középeurópai országban. A súlyos gazdasági viszonyok, amelyek az általános krízis kifolyásai, természetesen a városi elemet és főleg a zsidó réteget sújtják. Diákzavargás? Hatósági tulkapások alsóbb közegek részéről? — Sajnos ez most általános tünet. Majd így folytatta:

— A vallásosság tekintetében többféle zsidótipust lehet megkülönböztetni Galiciában. Az orthodox hithűség szempontjából nem tapasztalható visszaesés, sőt bizonyos fokú emelkedés észlelhető.

— Az Aguda és a cionizmus vetélkedése Nyugatgaliciában tapasztalható. Keletgaliciában az a benyomásom, mintha a vallásosságra kedvezőtlen be-

folyással levő cionizmus lendülete lyanulni kezdene...

— A rabbik tanácskozásainak állandó tárgya a jesival ifjuság elhelyezkedésének kérdése, egyéb ifjuság nevelése és a leánynevelés problémája. Az utóbbi igen

nehéz, mert a régi zsidó felfogást kell érvényre juttatni, az annyiszor helytelenül hangoztatott „korszellemmel” szemben, amit helyesebben „korszellemnek” kellene nevezni...

Hitközségeink védelme a bírói gyakorlatban

Irta: WEILER BÉLA dr. ügyvéd, Sopron városi ív. ügygyőse

A „Zsidó Ujság” egyik legutóbbi számában megemlékezett a budapesti törvényszéknek egy ítéletéről, amely egyik vidéki hitközség ellen a metszője részéről folytatott perében az eljárást megszüntette és kimondta, hogy a hitközség és alkalmazottja közötti per nem tartozik a kir. bíróságok elé.

Talán nem végzünk felesleges munkát, ha kiemeljük és hangsúlyozzuk, hogy a magyar bíróság nem elsősorban helyezkedett ezen egyedül helyes álláspont, s hogy ezt a kérdést a Hatásköri Bíróság már 1927-ben elvi jelentőségű ítélettel eldöntötte, mégpedig az 1927. Hb. 26/7. sz. határozatával. A Hatásköri Bíróság határozata ugyanis kötelező a hatásköri törvény értelmében nemcsak a kir. bíróságokra, hanem a közigazgatási hatóságokra is. A Hatásköri Bíróság kizárólag a hatásköri kérdések elbírálására alakított bíróság. Elnöke évenként felváltva a m. kir. Kuria elnöke és a m. kir. Közigazgatási Bíróság elnöke, tagjai pedig az elnökön kívül a m. kir. Kurianak és a Közigazgatási Bíróságnak 8—8 ítélelőbírája. A kérdést tehát a legfelsőbb magyar bíróság megvizsgálta és a fent hivatkozott határozatával kimondta, hogy az izraelita hitközségek ügyeinek szabályozása tárgyában kibocsátott 1191/1888. V. K. M. sz. rendelet 7. pont 2. bekezdése értelmében

az izraelita hitközség, mint szolgálatadó és az általa alkalmazott, rituális hatáskört betöltő hitközségi tisztviselő közötti jogviszony nem tartozik a bíróságok elé.

A Hatásköri Bíróság döntése azáltal vált szükségessé, hogy az egyik orthodox hitközség és metszője között keletkezett pert, egy a kir. bíróság, mint a közigazgatási hatóság magától elutasította.

A Hatásköri Bíróság határozata kimondta a következőket:

A nem vitás tényállás szerint az izraelita hitközség írásbeli szerződéssel metszőt alkalmazott három évre, különböző részességekből és természeti járandóságokból álló fizetéssel. Minthogy azonban a hitközség a szerződést minden kárpótálás nélkül egyoldalúan időelőlt

megszüntette s ezenfelül a leszolgált időre járó illetmények egy részével is adós maradt, a volt metsző, egy a rendes bíróságnál, mint a közigazgatási hatóságnál, részben a leszolgált időre hátralékos, részben a szerződési idő hátralevő tartamára eső illetményeinek a kitalálását szorgalmazta.

Az izraelita hitközség, mint szolgálatadó és az általa alkalmazott rituális metsző, mint hitközségi alkalmazott közötti jogviszony nem magánjogi természetű és így az ebből a jogviszonyból folyóan az alkalmazott részéről a hitközség ellen támasztott illetménykövetelés elbírálása csak abban az esetben tartozhat a rendes bíróság hatáskörébe, ha volna olyan törvényes jogforrás, amely a szóban levő igény elbírálását kifejezetten a rendes bíróság hatáskörébe utalja. Ilyen értelmű törvényes jogszabály nemcsak, hogy nincsen, de sőt az izraelita hitközségek ügyeinek szabályozása tárgyában kibocsátott 1191/1888. V. K. M. sz. rendelet 7. pontjának 2. bekezdése épen ellenkezőleg úgy rendelkezik, hogy abban az esetben, ha a felek az izraelita szervezési szabályzatban előírt hitközségi választott bíróságnak magukat alávetni nem akarják, az izraeliták közötti hitközségi életükben felmerülő vitás ügyek a rendeletben megjelölt közigazgatási hatóságok hatáskörébe tartoznak.

A közigazgatási hatóság hatáskörén nem változtat az a körülmény sem, hogy a metsző a hitközségnek szerződéses alkalmazottja volt. Nem változtat pedig azért, mert ennek a szerződésnek nem magánjogi jogviszony szolgált tárgyul, továbbá, mert amint a feleknek nem lett volna joguk ahhoz, hogy a hitközségi alkalmazotti jogviszonyt szabályozó szerződésből felmerülő vitás kérdésekben a ma is joghatályos törvényes rendeletnek a közigazgatási hatáskört megállapító szabályával szemben az abban egyedüli eltérésként megengedett hitközségi választott bíróság esetén kívül bírósági hatáskört kikössenek, úgy a hatáskörrel egyáltalán nem is rendelkező szerződés megkötésének pusztán tényével még kevésbé módosulhatott a törvényes jogszabályon alapuló hatásköri jogállapot.

A m. kir. Kuria a Hatásköri Bíróságnak ezen határozatára való hivatkozással állandósította azon gyakorlatot, hogy a bíróság nem bír hatáskörrel az ilyen perekben.

Nem kell bővebben magyarázni, hogy a Hatásköri Bíróságnak ezen elvi jelentőségű döntése hatalmas bátyát képez a magyar orthodoxia védelmében és nem lehet vitás jövőben, hogy az országos szervezeti szabályzat nemcsak a közigazgatási hatóságok, hanem a bíróságok részére is olyan törvényerejű jogszabályokat képez, amelyeket ítélezéseik alkalmazásával figyelembe kell venniük és egyben biztosítékot képez arra, hogy a hitközségek belételeben az országos szervezeti szabályzat által alkotott autonóm hatóságaink (Központi Iroda, felekezeti választott bíróságaink stb.) minden tekintetben döntő szóval bírnak, sőt valóságilag ítélelőbírói hatáskört töltenek be.

Az erdélyi ortodoxia köréből

Kolozsvárról jelentik nekünk: *Wessel* Albert tordai főrabbi az orth. iroda elnöke értekezletre hívta egybe az iroda szűkebb körű bizottságát, hogy egy készülöbben levő, az orthodoxiára igen sérelmes rendelet ellen, állást foglalt. A konferencia a köv. határozatot hozta:

— Az értekezlet szükségesnek tartja, hogy felterjesztéssel forduljon a minisztériumhoz és ebben kérni fogja, hogy a zsidó felekezetet a keresztény felekezetekkel egyenjogú bánásmódban részesítse és álljon el ama szándéktól, hogy a zsidóság számára speciális és részletezett szabályzatot alkosson. Mondja ki a minisztérium, hogy az összes zsidó országos szervezetek bizonyos határidőn belül külön-külön szervezeti szabályzatokat készíthetnek el, amelyek szerint, — mennyiben a miniszter jóváhagyását megkapják —, szabad önkormányzati joggal irányíthatják hitéletüket, minden egyes ritus a maga szervezeti szabályzata alapján, saját akarata és belátása szerint élheti ki magát és így egyik a másikat nem fogja zavarni világnézetének megfelelő vallási életének megnyilvánulásában.

A konferencián jelenvolt rabbik azután a szatmári rabbikérdéssel foglalkoztak s azon nézetüknek adtak kifejezést, hogy az újonnan megválasztott hitközségi vezetőségek, a megállapodások alapján erkölcsi kötelessége Teitelbaum Joél főrabbit a rabbiszek elfoglalására felkérni. (A hitközségi vezetőség állítólag eleget tesz a felszólításnak.)

A szombatszegés szankcionálása ellen

Nagyszombatból írják nekünk: Napról-napra érezzük fájdalommal, hogy mennyire hiányzik nekünk a mi főrabbinak, aki most a nyitrai vallási életet felvirágoztatja. Egy riktó eset azonban különös élességgel vési tudatunkba most az ő hiányát.

Még amikor Ungár főrabbi volt a lelkipásztorunk, két statusquo hitközségbeli tag át akart lépni az orthodox hitközségbe.

Felvételük ellen a főrabbi tiltakozott, mert az illetők üzleteltek szombaton nyitva tartták, most azonban az orthodox hitközség mégis fölvetta a két szombat-megszegőt.

A hitközség jobbjézsi része meg van

Hamevasszér

Szlovákiából

Orthodox intervenció a zsidó felekezeti iskolák érdekében

Már megírta a Zsidó Ujság, hogy a prágai kultuszminisztériumban felmerült a terv, hogy csak olyan felekezeti iskola kapjon államsegélyt, melynek 200 tanulója van. Ez a javaslat tulajdonképpen a zsidó felekezeti iskolák legnagyobb részének fennállását veszélyeztetné. Ebből az alkalmából statisztika jelent meg, melynek értelmében Szlovákiában összesen harmincegy szlovák nyelvű zsidó felekezeti iskola van hatvannyolc tanítvánnyal, hat németnyelvű iskola tizennyolc tanítvánnyal, 25 magyar iskola negyvenhét tanítvánnyal. Összesen tehát hatvankét felekezeti iskola százharminchárom tanítvánnyal. Ezenkívül a pozsonyi orthodox hitközség két polgári iskolát tart fenn és az érsekújvári neolog hitközség egy polgárit. A héten a pozsonyi Orth. Központi Iroda küldöttsége tisztelget a kultuszminiszter előtt. A deputáció — mely Pappenheim Izidor elnök, Ehrenfeld Dávid alelnök és Schwarcz Henrik vezértitkár urakból állott — rámutatott arra a nagy sérelemre, mely a terv megvalósulása esetén a zsidó felekezetet érne. A miniszter igen szívélyesen fogadta a küldöttséget és válaszában rámutatott arra, hogy a javaslat még nem perfekt s hogy minden esetre törekedni fog a zsidóság érdekeit szem előtt tartani.

botránkozva Ungár főrabbi döntésének ily módon való negligálása miatt. Az összes *ben tajró*-k írásbeli tiltakozást adtak be az előjárásához, még a felvételi határozat hozatala előtt, de az előjárásának dacára elhatározta, a felvételt. Még mindig remélik azonban, hogy az előjárás belátja határozatának a főrabbi iránti kötelességteljesítéssel és a hitközség orthodox jellegével összeférhetetlen voltát s nullifikálja a felvételt. Remélik ezt annál is inkább, mert ellenkező esetben a hitközség békeje felborul és pedig nem személyes kicsinyességből, hanem egy nagy orthodox elv diadalrajuttatása érdekében.

A batorkeszi gaon z. c. l. emlékezete.

Vasárnap, január 29-én a batorkeszi templomban a megdicsőült Rabbi Jiszróel Reich főrabbi egyéniségét heszpedekben méltatták Vorhand makóli, Austerlitz miskolci (a megdicsőültnek násza) és Weisz nagyapocslásny főrabbi.

Dunaszerdahelyen

nagyszabásu szijüm-ünnepélyt rendezett a misna hat rendjének befejezése alkalmából a „Tórasz-cheszed” egylet. Ezen egyesületet 77 év előtt alapította a világhírű R. Jüdo Aszód z. c. l., R. Majse Pol-Frey hírneves mecénással karöltve, s most is áldásosan működik. Az id. Stern Zsigmond által gyönyörűen megrendezett ünnepélyen Weinberger Hillel főrabbi mély tartalmu „hadron”-t mondott. Beszéde keretében, a misnájosz utolsó mondatából („Iaj móczó hákódajs bóruch hü kell machzik b'rocho lejszróel elo hasolajm, seneemar Hasém ajz leámaj jitén Hasém jevorécs esz ámaj vasolajm”) kilndulva, azon őszinte óhajának adott kifejezést, hogy amint ezen egylet működése elérte a 77 évet (Hasém ajz leámaj jitén, *שבעים ושבע* = 77), s az évek óta dúló áldatlan békétlenség dacára, „ajz” = szilárdan áll, úgy áldja meg a Mindenható a községet a már várva-várt békével (Hasém jevorécs esz ámaj vasolajm). A beszéd óriási lelkesedést váltott ki. Felszóltak még: Schwarcz Juda, Grünbaum Márk és Friedmann Sá-

muel rabbik; az éneki részt Schlamovits Mendel főkántor és Neuschloss Jakab hittanító látták el.

Negyedről

jelentik: Vajchi szombatján a hitközségünkben időzött Snyders Bernát győri főrabbi, vejeinek Frey itteni főrabbinak látogatására. A hitk. felkérésére remek hitzónoklatot tartott. Beszédében dicsőretillel említette a Laufer Sándor agilis elnöktele alatt álló hitközség mintaszerű vezetését. Délután „solajs sz'udajszt” rendeztek az illusztris vendég tiszteletére, amidőn homiletikai fejtegetéseivel lebillincselte a hallgatóságot. Végül Frey főrabbi beszélt eloquenciával.

A Joint szociális munkája

A Joint amerikai egyetemes segítő bizottság európai igazgatója dr. Kahn, most Prágában időzik és a hírlapírók előtt nyilatkozott a szövetség cseh-szlovákiai tevékenységéről. Eddig egy fél millió dollárt adtak ki, ebből 350.000 dollárt Szlovákiára, százötvenezer dollár pedig a köztársaság törvényi országaira. A Joint tevékenységében arra igyekezett, hogy a fiataliságot produktív pályára irányítsa, kilenc műhelyt állítottak fel, ahol átlag évenként kétszáz növendék nyeri szakkiképzését. Huszonhárom hitelszövetkezet dolgozik kis zsidóhitel igényeinek kielégítésére, ezekben a Joint öt és félmillió csehkoronát investált és ugyanannyit adott hozzá a zsidó lakosság. A nyaralótelepen ezer gyermeket nyaraltatott. Ruszinszkóban gyermek étkeztetési akciót is folytatott.

Halachikus irodalom

A Kisvárdán szerkesztett „*Ajr Tajro*” talmudi folyóirat második száma megjelent, gazdag tartalommal. Közleményeket írtak: Spitzer tiszabogdányi, Spitzer agárdi, Rubinstein mezőkovácsi, Kornitzer tolcsvai, Weisz verbói, Leichtag dombrádi, Zucker beregszászi, Altmann paksi főrabbi, ill. rabbik; továbbá Mezei (Nyiradony), Friedländer (Sárospatak), Jungreis (Sajószentpéter). A füzet egy része a mádi gaon emlékezetének van szentelve és evvel kapcsolatban érdekes reminiscenciát közöl *Fuchs* Lipót, a jeles biharkeresztesi főrabbi.

Butorok:

kombinált szekrények, rekamierek, hangulat-lámpák, hálók, ebédloők, uriszobák, konyha- és előszoba-butorok, kárpitosásruk nagy választékban

Olcsó árak.

RENNER TESTVÉREK butornagykereskedők VI., Nagymező-u. 31

Szombaton zárva. Fizetési kedvezmény. Fióküzlet: Nádor-utca 21.

Mi ujság a nagyvilágban

Az ötnapi munkahét
A londoni zsidó külügyi társaság („Joint Foreign Comitté”) azzal a kérés-sel fordul az angol munkügyi miniszteriumhoz, hogy abban az esetben, ha be-hozzák a negyvenórás munkaidőt, azt ne hat, hanem öt napra osszák be (a szombatot kivéve az öt napból), illető-leg adjanak jogot a zsidó munkásoknak, hogy szombaton távol maradjanak a munkából.

Cáfollák a transjordániai telepítést
Említettük, hogy Transjordánia (Éver Hajaerdén) fejedelme Abdullah emir szer-ződést kötött egy zsidó telepítési társu-lattal, amely szerint bérbe ad hetven ezer dunám földet zsidó letelepítési célokra. Azt is megírtuk, hogy a terv ellen a na-cionalista arabok rendkívül heves har-cot indítottak. Most az emir közlésezi hogy elállott a tervtől.

Zsidó rendőrök Délarábiában
A délarábiai és angol fennhatóság alatt álló Aden-ben a multkor az arabok által rendezett pogromszerű kilengések voltak. A zsidók képviselői az angol ha-tóságok előtt hangsúlyozták, hogy az arab rendőrök egyszerűen nem oltalmaz-zák őket, ha az arab csöcselék rendet-lenkedik. Az angolok erre elhatározták, hogy a rendőrség egy harmadrészét ezental a zsidóságból rekrutálják.

A kaukázusi zsidók elsorvadása
Egy újságíró beutazta a kaukázusi hegyek országát, ahol most a szovjet uralkodik és ahol a zsidók teljesen ősi módra, az ország többi lakosai módjára fegyveresen járnak. Többek között azt írja rólok: A kaukázusi hegyekben lakó zsidók igen vallásosak, de a tifliszi tem-plomban összegyűlekező zsidó ifjuság, amely jámbor arccal ül a templomban, már nem tud imádkozni. Az apák még elég erősek arra, hogy őket templomba vigyék, de már gyengék ahoz, hogy imára megtanítsák. A zsidó negyed-

nek társadalmi központja azonban — mint az örménynegyednek a gőzfürdő és a mohamedánoké a mecset — a temp-lomudvar s tulajdonképen ezért jár az ifjuság oda.

A megvakult arab és az elvakult bíróság.
Az északafrikai Tunisz zsidói között nagy az ekkeseredés egy arab törvény-szék ítélete miatt, amely három hónapi börtönrre ítélte egy Ankrú nevű zsidó pé-ket. A multkor ugyanis egy pogrom-szerű verekedés volt Tuniszban és akkor az illető pék egy lövést adott le. Ez a lövés állítólag egy arabnak a szemét lötte ki. Később kiderült, hogy a zsidó csak riasztó lövést adott le és hogy az illető arabnak súlyos szembetegsége volt és emiatt vakult meg. Ezért szabadon is bo-csátották először a péket. A gazdag zsi-dó notabilitások, ki akarták békíteni az arabokat, a megvakult embernek kétezer frankot adtak. Ezt a gavallér gesztust a törvényszék olyhá vette, mintha maguk a zsidók beismerték volna a péknek a bünnőségét és azért újból lefogták és el-ítélték.

Az osztrák zsidók tiltakozása egy püspöki pásztorlevél ellen

Már említettük a multkor, hogy az osztrák katolikus egyház feje, a bécsi hercegérsek, a kismartoni zsidó hit-köztség küldöttsége előtt milyen igaz-ságszeretetről tanuskodó nyilatkoza-tot tett a felekezeti türelemről és a különféle származású állampolgárok együttműködéséről. Ezzel szemben igen élénk feltűnést és recenziust kel-tett a linzi püspöknek most kiállított pásztorlevele, amelyet természetesen minden templomban felolvastak és amely elítéli ugyan a fajantiszemitiz-must és a zsidó vallás üldözését, mégis állandóan „a zsidóság káros be-folyásáról”, továbbá „a szellemi gyomról és az erkölcstelen iszapára-datról” szól, amelynek oka — a zsi-

dóság. Ez indította az osztrák zsidók védelmi szövetségét, az Uniót, hogy a napilapokban a leghatározottabb til-takozását jelentse be a dolgok ilyen beállítása ellen. Azt mondja többek között: Méltánytalan és igazságtal-an dolog a modern kultur-élet összes, a katolikus egyház számára kellemet-len jelenségeit a zsidóságnak tulajdo-nítani. Az sem helyes, hogy a pásztor-levél kivételt tesz ugyan egyes vallás-os zsidó rétegekkel, ellenben beszél a többségben levő „az I'tentől elpár-tolt” zsidókról, mert hisz a pásztorle-vél bizonyos tendenciával célozgat a gettókra, a zsidó üldözésekre és egyéb régi kivételes rendszabályokra, pedig akkor, amikor ezeket az intézkedése-ket hozták, a zsidók igazán nem vol-tak I'tentől elpártolók. A pásztorlevelet, — fejezi be az Unio — tekintet-tel az írója magas és tisztelt egyházi méltóságára, nem tettük volna kritika tárgyává, ha a főpap nem avatkozott volna be a politikai harcba és nem in-tézett volna támadást a zsidóság be-csülete és polgári állása ellen.

A budapesti orthodoxiából

A Budapesti Igaz Tóra és Jesivákat Támogató Egylet január 22-én léfolyt közgyűlésén a köv. tisztikart választotta:

Óbudai Freudiger J. Lipót elnök; óbudai Freudiger Fülöp, Stern Odón al-elnökök, Roth Henrik pénztáros, Mayer Ignác ellenőr, Stern Herman főtitkár. — Előjárósági tagok: Böhm Jakab, dr. Deutsch Adólf, Klein Dávid, Klein Már-kusz, Reitmann Manó. — Számvizsgálók: óbudai Freudiger Sámuel, Helden Géza, Mayer Miksa. — Választmányi tagok: Béth Jakab, Benedikt Áron, ifj. Blau Li-pót, Bohrer Jakab, Deutsch Vilmos, dr. Deutsch Emil, Ehrenfeld Márton, En-gelmann Mór, Ernst Fülöp, Ernst Már-kusz, Fejér Lajos, Filut Bejnisch Fischer Armin, Fischer Helmann, Flaschner Béla, óbudai Freudiger Dávid, óbudai Freudi-gér Károly, Friedmann Alfréd, Hecceg József, Horn Izidor, Kahán Frankl Sám-u, Klein Armin, Klein Boldizsár, Kövesi Ignác, Mautner Henrik, Mühlrad Lajos, Neumann Hermann, dr. Rakontz Dezső, Rébenwüzel Izidor, dr. Reiner Imre, Rosenbaum Miklós, Sálgo József, Salzer Sándor, Silber Leó, Spiegel Menyhért, Spitz Hermann, Spitzer Sándor, Suss-mann Adólf, Schlesinger Adólf, Schön-berger Fülöp, Schwarcz Béla (Király-u.), Schwarcz József (Kapás-u.), Stern József, Stern Leó, Sternberg Z. J., Straussmann Dániel, Tauber Emil, Tauber Mihály, dr. Ungár Lipót, Unger Ignác, Weisz Joff.

Megjegyzendő még, hogy az egylet előjáróságának hivatalból tagjai: Suss-

mann Viktor, Steif Jonathan, Grosz J. József rabbik, mint a rabbinátus tagjai; Frankl Adólf felsőházi tag elnök, Hart-stein Lajos ügy. alelnök mint a Köz-ponti Iroda elnöksége; óbudai Freudiger Ábrahám elnök, Deutsch Géza és Schrei-

ber Sámuel alelnökök, mint a hitközség elnöksége.

Az újonnan megválasztott tisztikart február 5-én, vasárnap délelőtt fél 12 órákor a hitközségi tanácsteremben meg-tartandó közgyűlésen fogják beiktatni.

A mindennapi élet Jeruzsálemben

— Részlet egy levélből —

Jerusalem, Tévész végén.

Aki itt egy kis egzisztenciára tud szert tenni, az valami, másutt ismeretlen, fenséges érzéssel bírja élvezni az életet. A természeti szépségekben bővelkedik a vidék. nem hiába „erecz cz'vi” a kedvesség országa ez, az időjárás kedvező, a levegő tiszta, a nap, a hold és a csillagok olyan fényvel ragyognak és világítanak, mint sehol máshol... A város, az uccák, a templomok, talnudtörök, a rituális fürdők tisztasága kifogástalan, amire az angol hatóságok örködnék. A „Meo-Seórim” zsidó városrészben a forgalom óriási. Vagy százötven üzlet van, a három-négy méter szélességű uccában, az áru ki van rakva a boltok elé, az árusok ordítással kínálnak

a heringtől ócska strámlí-ig mindent: an-gol nyelvtanokat, olcsó vasfazekakat, íát-rajcokat, kitűnő datolyát, finom banánt, petroleumkannát, csokoládét stb. Elképzel-hetetlen a zürzavár. Egyszer megfigyel-tem: egyetlen kapunál öt perc alatt száz-husz embert számláltam meg, aki be és kiment. Péntek délután itt óriási a riomli az élelmiszerpiacon, de estefelé, temp-lomba menetel előtt, az egész ucca úgy van kikefelve, tisztán lemosva, hogy egész bät-rán hasonlítható egy díszterem padlójá-hoz...

Fiatalok és gazdagok itt elhelyezked-hetnek, ha megtanulnak héberül, de egyb-íránt pénzt szeretni, vagy keresni, igen nehéz... A. P.

Egy darab zsidó történet az arab sivatagról

A német tudományos irodalomnak egyik érdekes újdonsága az iszlám pró-fétájának Mohamednek, most megjelent életrajza, amelyet török ember: Essad Bey írt. Az életrajznak tartalmaz része zsidó vonatkozásokat tartalmaz, hisz tudvaleg az iszlám prófétának tanításai jórészt azokból a szellemi mor-zsákból alakultak ki, amelyeket utazásai alatt zsidó utitársaktól ellesett és elka-pott. Ezenkívül működésének megkezdé-sénél érintkezésbe került a zsidókkal, mert akkor Arábiában független zsidó törzsek éltek, akik már vagy hat évszázaddal ezelőtt, a jeruzsálemi templom el-pusztulása után, vagy még előtte menek-ültek Arábiába. Így pl. Medina váro-sában laktak „Benu (b'né) Nadhir” törzs-emberei. Ezek kohaniták voltak és azért nagy tisztelőben részesültek a környéken lakó arab zsidó törzsek előtt. Mohamed tudvalegleg menekült Mekkából és Me-dinában csel utján magához ragadta az uralmat és mivel, hogy zsidók nem akarták elfogadni tanát, kiűzte őket. A zsidók erre a chajbari oázis felé menek-ültek, ahol igen büszke önéretű zsidók látkak; akik, amikor megtudták, hogy miképen bánt el Mohamed az általuk oly tisztelt kohanita zsidókkal, elhatározták, hogy bosszút állnak majd a cselvételön.

A szomszéd arab törzseket is fél-

akarták lázítani az ellen, aki az őst arab hitet meg akarja másítani. A beduinok azonban pénzt kértek, a chajbari zsidók erre az ő datolya-aratásukat előre elad-ták kereskedőknek és a pénzen zsidó-jukba fogadták a körülötte lakó arab törzseket. Hadsereget szerveztek Medina ellen. A megszeppent Mohamed erre egy perzsa rabszolgájának tanácsára mély sánctól ásatott a város körül és oda el-bujtatta embereit. Amikor a chajbari zsidók által vezetett nagy hadsereg oda-ért, borzasztó szitkozódásba fakadtak ki,

mert ezt a sánccsást az arabok becsüle-tés szemtől-szembe való harcmodora meggyalázásának tartották. Naponként kiálltak a sánc elé és gúnyolták az él-bujtákat, de ezek nem törődtek vele. Közbe az ostromló hadseregnek élelme elfogyott, türelmetlenkedtek és amikor egy nagy vihar támadt egyszer, amely a sátorok egy részét kiszakította, azt ki-bálták a fölbérelt beduinok vezetői, hogy ezt a gyalázatos kuruzsló Mohamed csi-nálta és megvetéssel ott hagyták az egész harcteret.

Igy menekült meg Mohamed. De ez a visszavonulás végzetessé vált azokra a zsidókra is, akik Medina várán kívül lak-tak, a Benu Kurejsa törzsrre. Mohamed megtámadta őket, ezek várukba vonul-tak és amikor elfogyott az élelmiszerük, akkor megadták magukat, azt hívén, hogy Mohamed úgy fog velük cselekedni, mint a medinai zsidó törzsekkel: futni hagyja őket. De az iszlám prófétája vérszemet kapott és azt az ítéletet mondta ki, hogy a Benu Kurejsa törzséből az összes fér-fiakat ki kell irtani, az asszonyokat és a gyermekeket pedig rabszolgának kell eladni. Az arab krónikások elmondják, hogy a kivégzés úgy történt, hogy mély gödröt ástak, odavitték a megkötö-zöttöket, leütötték karddal a fejét, be-esélt a gödörbe, utána a test. A zsidók között volt egy Zobayr nevű vitéz. Ez régenté megmentette Mohamed egyik harcosának az életét. Amikor ez közbe-vetette magát érdekében és kegyelmet kapott, ő nem fogadta el a kegyelmet, azt mondotta: „Nem kell a kegyelem a vérszopótól, aki a mieinket meölette, állg várom a pillanatot, hogy ismét egye-sülhettek törzsbelleimmel. Érdekes, hogy a vérengzésnek hóhérja, Ali későbbi ka-liffa volt.

Zobayr vértanus hőstettét a későbbi korokban is dicsőítették a költők, mint a hősség s a törzshöz való ragaszkodó hűség egyik legragyogóbb példáját...

PARÓKA
különlegességek
Modern és tartós kivitel
Tartós ondulolás, alakítások
Olcsó árak

ALTSCHÜLER
BUDAPEST, VII., CSÁNYI U. 12
(Király ucca sarok)
Telefon: 31-0-79.

Parókák divatos, izléses
hullámos hajból csak
PIECHNIK ÉS M.F.CHTL-nél
Budapest, IV., Váci-utca 18. Mérsékelt árak!

Sirkövek legoltsóbban bel- és külföldi márványból saját villanygőre berendezett telepünkön kaphatók.
Mózes Testvérek, X., Kozma-ú. 5. Uj tar. sem-téval szemben
Telefon: Kőbánya 75 '6

Az Aguillár-család

Elbeszélés. 36. Rta: Dr. Lehmann, mainzi rabbi.
(Fordította: MÜLLER IGNÁC)

Aranjuez, Kasztília napperzselt sikságán valóságos oázis, a vidéke gyönyörű, földje termékeny, levegője hűvös és üdítő. V. Fülöp alatt a vár át lett építve, a kerteket ujonnan befásították, olyan volt, mint a francia tündérváros Versaillesben; nagyszerű sétányok, pompás fákkal, mesterséges tavak, a görög hitregéket ábrázoló szobrok, — de sehol egyéni jellegzetesség s természetiesség, egészen visszatükröztette az egész királyi udvart, ahol gépies és az etiket szabályaiba szorított volt minden.

A nagy, csodálatos parkban estefelé két előkelő hölgy sétálgatott: a királynő és barátinője Ursini hercegnő.

— Felség, — szólt a hercegnő — én meghalok itt az unalomtól, olyan a mi életünk, mint ez a park: mindenütt látni az emberek ollóját, amely lemetszette a természetnek szabad szépségeit és alkotó szeszélyeit. Még az özek és a nyulak is mesterséges, természetüknek meg nem felelő életet élnek! Oh, engedjen engem, Felség, vissza az én hazámba, vágyódom a vadregényes savoyai hegyek után, melyek nincsenek úgy megfésülve, mint minden itten, de amelyek vadságukban olyan szépek, olyan elragadó és annyi szívemhez vannak nőve.

— És akkor mi lesz énbőlöm? — kérde a királynő, — haljak meg a szó szoros értelmében, az unalomtól, amely fojtogatja a torkomat, amikor felvonulnak előttem ezek a spanyolok és spanyol nők, az ő merev, szertartásos, nevelésesen nagyzó grandezzaikkal.

A két magasrangu hölgy sétájuk közben elérkezett a park rácshoz, amikor ott ment el az ösvérektől húzott kocsi és a hegynek tartott. Amidőn a kocsiiban ülő pap észrevette a két asszonyt, megállította a kocsit, fiatalos fürgeséggel kiugrott és tiszteletteljesen meghajolt.

— Nini — mondta a királynő — a mi toledói mesemondók! Üdvözölöm itt, Aranjuezben.

— Én is üdvözölöm — mondta a hercegnő — éppen jól jön és megmentheti fiatal életemet.

— Főméltóságod élete veszélyben van? — kérde mosolyogva a pap.

— Természetesen — felelte kacagva a hercegnő — hisz itt meghalok az unalomtól.

— És én lennék a főméltóságú asszonynak orvosa?

— Igenis, az lenne, hiszen azért neveztek ki avillai püspökök és meghívtak Madridba inkvizitornak.

— És ilyen hivatalok viselője alkalmas arra, hogy a hölgyeket szórakoztató csevegőnek szerepét is betöltse?

— Oh, mi tudjuk — mondta a királynő — hogy Eminenciád hivatalai igen szentek. De mégsem annyira szentek, hogy emellett ne gyakorolhasson jó cselekedetet

és a mi jó hercegnőknek szórakozást ne nyújtson. Mert tudja meg, Sennor, hogy a mi jó királyunk, az én férjem, azt kívánja, hogy az uralkodás terhet megosszam vele. De ez a teher nekem nagyon nehéz és azért ráraktam az én szeretetreméltó barátinóm, az okos, szép és szellemes Ursini hercegnő vállaira ezt a terhet. De szegényke ropant unatkozik, állandóan vágvakozik a mi kettőnk hazája, a gyönyörű Olaszország után és időközönként megfenyeget engem, hogy elmenekül a savoyai hegyekbe. És most képzeld, milyen szerencsétlenség lesz Spanyolországra, ha a hercegnő nem fog többé résztvenni ennek a nagy, gazdag, de a háborútól zilált ország kormányzásában, így tehát, ha az én barátinóm homlokáról elúzi a borúnak a fellegeit és az által a szükséges rugalmasságot nyújtja az ő szárnyaló szellemének, akkor Spanyolországnak tesz vele szolgálatot. Már pedig egyházi magas tisztsége nem akadályozhatja meg az ország érdekében való egyéb működését. Hiszen magasrangu főpapok gyakran résztvettek az ország kormányzásában, gondolok Ximenes bibornokra és a nemrég elhunyt nemes Proticorbero bibornokra, akinek halálát még most is gyászoljuk.

E félig tréfásan indult, majd komolyra fordult szakvakra a pap — *Diego* — mély meghailással azt felelte: — Csodálom Felségedet, Felséged nemcsak Spanyolország királynője, hanem a szépség, a szellem és a báj területén uralkodónő.

— Hát akkor — kérde a hercegnő tréfás duzzogással — mi vagyok én?!

— Főméltóságod maga a Szépség, a Szellem és a Báj.

— Oh, ez szokványos hízelés, amelyhez hasonlót az aranjuezi vagy madridi parkokban a csizek fütyülnek, emiatt ugyan, Sennor, Toledóban vagy Avillában hagytuk volna.

— És mi indította hercegnőmet arra, hogy engem a királyi udvar közelébe hívasson?

— Azt hittem, hogy Eminenciád férfi és nem udvaronc.

— Olyan családból való vagyok, amelyből sok férfi támadt, de udvaronc egy se. Az Aguillárokól még sohse került ki udvari tisztet viselő ember.

A hölgyek e beszélgetés közben a park belsejéig értek vissza, Diego kísérte őket. A kocsija ezalatt betért a királyi udvarba, ahol jelentkezett a főudvarmesternél, hogy utaljanak ki Avilla püspökének és Madrid inkvizitorának, magas rangjának megfelelő szobát.

— Az Aguillárok családjából való, — kérde a hercegnő — élnek-e szülei és testvérei?

Don Diego álmodozva maga elé nézett és lassan azt felelte:

— Igen fájdalmas témát érintett kegyelmes hercegnő. Élnek-e szülei vagy testvéreim? én azt nem tudom.

— Eminenciád ezt nem tudja — kérdezte mind a két hölgy kíváncsian s meglepődve.

— Nem, Felség, én ezt nem tudom. Ha gyermekkorom idejére gondolok, akkor emlékszem egy szép házra, gyönyörűen ápolt kertre, szőlőkre stb. Arra is emlékszem hogy azt mondták nekem, hogy mindez az enyém lesz valamikor. Isten látja lelkemet, hogy egyáltalában nem érint ezeknek a dolgoknak az elvesztése. De fájdalommal tölt el, ha arra gondolok, hogy nem tudok semmit sem apámról- anyámról, emlékszem, hogy volt egy kis testvérkém, egy öreg tanítóm is és mindezeket nagyon szerettem. Emlékszem: Anyám hasonlított ama fenkölt asz-

szonyokra, milyenek csak *Murillo* képein láthatók, atyám szép, komoly és erőteljes fiatalembernek tűnik fel, testvérkém bájos gyermek volt és öreg tanítóm hasonlított a Biblia pátriárához. Egy szép napon azután igen nagyon megbetegedtem, hosszú ideig eszméletlenül feküdtem és amikor felébredtem, az öntudatlanság mély és nehéz álmából, akkor minden eltűnt, ház, kert, olajliget, erdő, szőlő, apa, anya, hugocska, tanító és egyszerre Szent Domonkos rendházában találtam magam a szerzetesek között. (Folyt. köv.)

A vizsniezi rebbe és a máramarosi fuvaros

Verőfényes napsütésben egy hosszú, rozoga máramarosi szekéren utazom. A kocsi rövid szakállas, becsent arcú hitsoros: Majse bácsi, kinek arcáról a gólyusz évezredes fájdalmi olvashatók le.

Utunk gyönyörű fenyveserdőn keresztül, hepe-hupás sziklasorok, csörgedező patakok közt vezet. De míg engem a vadregényes, festői tájké szemlése teljesen lebilincsel, addig a jámbor Majse továbbra is csakugy apátikusán ránt olykor-olykor a gyeplőn s suhint végig a sovány lovakon. Megkísérlem őt egyhangúságából kizökenteni:

— *Majse bácsi erzehlen sie mir schon, epees a maasse.* (Meséljen el valamit, Majse bácsi.)

— *Güt! A maasse, a emessdige, wel ich euch verzehlen.* (Jó! Egy igaz történetet fogok önnek elmesélni.)

Még a jó békeidőkben volt — kezdi elmesélését Majse, a fuvaros — amikor a megboldogult vizsniezi cadik a községembeli, azóta szintén elhunyt, *roshakohl*-hoz jött vendégségbe. Százával jöttek el a hívők a nagy rebbe tiszteletére. Minden kinek volt valamelyes *bakoso*-ja (kérelme, panasza). Én akkor még a *roshakohl* szolgálja voltam. Érzésem azt sugallta, hogy a cadik jelenléte kihatással lesz reám. Igyekeztem tehát a rebbe minden gondolatát kilesni s iparkodtam minél többet foglalatoskodni a rebbe szobájában. Egy reggel, egész korán, amikor még nem jöttek hívők, bemegyek és megkérdezem, vajjon van-e valamire szüksége a rebbe-nek, én készséggel rendelkezésére állok. A nagy cadik mereven ott állott, igaz, feketé szemével s legyintett a kezével. De alig, hogy a küszöbön kilépni készülök, utánam szól:

— Majse, Majse! Hány éves vagy Majse?

— Huszonnégy, rebbe-lében.

— Hát akkor, miért nem nősülsz már meg?

— Késsz örömet megköszölnék én, Rebbe, de sajnos, a körülmények, ... Nem igen akad jóra való zsidó leány, aki ilyen magamfajta szegény emberhez fele-

ségül menne és a mai fizetésemből nem is tudnám családomat eltartani.

A rebbe elmerengett gondolataiba, de nem szólt semmit.

Csalódva hagytam el szobáját s mármár azt hittem, hogy minden reményem a jövőre nézve szertefoszlott. De nem így történt...

Estére a rebbe magához hívott. A szobában egy öreg, összakállú zsidócska ül: R. Jiczchok, Apsárol. *Solajm*-t adok az öregnek és várom a rebbe parancsát. A rebbe meg is szólal, de nem énhozzám. Az öregre veti tekintetét:

— *Nü, Reb Jiczchok, seid euch mesa-dech, mit dem jungen Mann* (R. Jiczchok, adja a leányát ennek a fiatalembernek).

— *As der Rebbe heisst, soll es sein.* (Ha a Rebbe jónak látja, hát legyen.)

Alig ocsudtam fel ámulatomból, máris cseng az épület, az udvar, a sok *mazeltov* kivánságoktól.

Másnap azt kérde a Rebbet.

— Mester! De miből fogok én a családommal majd megélni?

— Majse, te csak ne félj, bizz' a Mindenhatóban, ő majd megsegít.

Néhány hónap múlva megvolt az esküvőm. Az ünnepélyre a Rebbet is meghívtam, ő azonban nem jött el, hanem az esküvő napján egy nagy, pecsétes pénzes levelet hozott a postás. ... Háromszáz korona volt benne, mely összeg akkoriban nagy értéket jelentett. Elképzélhető a nagy öröm, mellyel a lakodalmat megültem. Ebből a békebeli 300 koronából vettem én magamnak ezt a két kis lovat és — Istennek legyen hála — ennek a pénznek a jövedelméből élünk még ma is!

Eichler Ernő (Kisvárdá)

Zsidó humor

Egy rabbi találkozott az utcán egy nagyon vallástalan hívőjével.

— Hogy érzi magát a rabbi ur? — kérdi barátságosan.

— Ha még egy ilyen balbószom volna mint ön, rendben volna minden.

— Hogy-hogy? Hát éppen engem tart a legjobbnak?

— Ugy gondolom — feleli a rabbi, — ha még csak egy ilyen hívem volna. Sajnos azonban majdnem csupa ilyen hívőim vannak.

Egy talmudista utazott egy fuvarossal. A mező mellett elhaladva, a fuvaros leszállt és szólt a bóchernak:

— Ott egy szénakazal, én hozok belőle a lovamnak, ön meg vigyázzon, hogy nem látják-e.

A talmudista hallgatott. A fuvaros lement, felmarkolt egy csomó szénát és indult visszafelé.

— Látnak! Látnak! — kiáltotta feléje a talmudista.

A fuvaros megjáért, ledobta a szénát, felkapott a kocsihoz és elhajtott. Távolabbról visszanézett és nem látott senkit. Haragosan szólt a talmudistának:

— Miért hazudtál?

— Igenis láttak — felelt talmudista alázatosan.

— Kicsoda?

— Odafönről — mutatott a bócher az égre — onnan láttak!

Egy szegény talmudista járt „koszt-napokat” enni. Egyik házigazdája meg-

VIGYÁZAT

Ne raktározza be magát or h késer

Sel Peszach csokoládéval!

Minden mennyiségben, a chomecnál alig drágább áron kaphatja minden előjegyzés nélkül is. Mogyorós csokoládé szintén finom kivitelben.

WEISZ MÓR keksz, kétszersült és süteménygyára
Budapest, VII., Dob ucca 22. — Telefon: 42-3-65

Rendeljen a forgalomban levő csokoládéimból, meggyőződik annak kiválóságáról

Figyelem!

PURIMRA ajándékot
ESZACHRA szédertálat

most vehet lego'csóbban Saját árem. Heiden Leó BUDAPEST VII., Király-u. 21. Tel: 38-1-10. Szombaton zárva. Gyári árak.

figyeli, amint az eléje tett krumplira egészen újszerű bróchet mond: „Borlich ato stb... hajré pri haboten”

— Milyen áldást mond maga — kérde csodálkozva. — Hiszen ez annyit jelent, hogy „áldott legyen, aki teremti a gyomor gyümölcsét”?

— Hát én ezt mondom, — felell a talmudista — mert a krumpli már a gyomromból nő ki.

HIREK NAPTÁR

Sabosz Boj, Sevat 8.
Gyertyagyújtás (Bpest): 4.40
kimenetele " 5.35

— A MANCHESTERI FÖKÁNTOR A KAZINCZY UCCAI TEMPLOMBAN. E héten, péntek este és szombat délelőtt az ifjúsági körökben bemutatkozik Stern S., híres manchesteri főkéntor, aki Pozsonyból került Angliába.

— RABBIVÁLASZTÁS FEHÉRGYARMATON. Lapzártá után vett értesülésünk szerint Günczler Vilmos salgótarjáni dajont a fehérgyarmati orth. hitközség nagy szótöbbséggel főrabbiává választotta. Bővebbet legközelebb.

— A SZOMBÁTHELYI ORTH. HITKÖZSÉG a megüresedett dajon-állást megfelelő személlyel, rövidesen betölteni szándékozik.

— A MAKÓI ORTH. HITKÖZSÉG Klein Ferdinánd választási elnök vezetésével jan. 29-én a köv. vezetőséget választotta: Paskesz Tóbiás elnök. Klein Lázár és Strausz Salamon alelnökök, Gombó Károly pénztáros, Perlmutter Izsak ellenőr, Luger Mózes és Weinberger Henrik gondnokok. Választmány: Perlmutter Izrael, Lázár Mihály, Landeszmann Henrik és József, Wertheimer Jakab, Rubinstein Salamon, Schreiber Gyula stb.

— JUBILEUM. Az ipolyvási statusquo hitközség nagy szeretettel ünnepelte Groszmann Gyula főrabbiának („Min chasz Jehüdo“, „Ajczár Jehüdo“ stb. művek szerzőjének) 80-ik születésnapját. A hitközség a jubileum alkalmából a főrabbi nevére tekintélyes jótékony alapítványt tett és művészies kivitelű emléktárgyat ajándékozott. A jubiláns fia dr. Groszmann Frigyes ügyvéd, a budapesti orth. hitközség képviselőtestületének agilis, közkedvelt tagja.

— SZIJUM NAGYVÁRADON. A „Machziké Tóra“ egyet vasárnap este az egész sasz-ra szijumot rendezett, melyen az orth. társadalom színe-java Fuchs Benjámin főrabbiával az élén résztvett. Schwarz József egyetű rabbi, kitűnő charifüss- és magidüsszal telítűzdeit ünnepi beszédet mondott, a töle megszokott eloquenciával.

— BÉSZ JÁKAJV ISKOLA PÖSTYENBEN. A póstyéni Talmudtóra kezdeményezésére megalakították a Pöstyén és vidéke Bész JákaJV-iskoláját. Az alakuló gyűlésen résztvettek Landsberg Éva (Bécs) és Frey Erna (Pozsony) Bész JákaJV-tanítónők, akik a hölgyek előtt lelkes propagandabeszédet tartottak.

— HALÁLESET. Debrecenben az elmúlt vasárnap temették Weinberger Bernátnét, akivel Chaszam Szajfer méltó leszármazottja, a hírenves mattersdorfi rabbi: R. Szimeche Binem Ehrenfeld z. c. l. leánya költözött el az élők sorából. Az őszintén vallásos, hittörvényhű szellemű orthodóX zsidó mintaképe, igazi csesz chajil volt, kinek kivételes erőnyeit Strasser Salamon főrabbi és Rosenber Farkas rabbi megható heszpedekben méltatták.

— POZSONYBAN vasárnap Schreiber Sámuel rabbi mélyhatású emlékbeszédben méltatta az elhunyt Hirschler Simon modori főrabbi érdemeit.

— A KONGRESSZUSI ORSZÁGOS IRODÁBÓL. Mult hét keddjén ülésezett a kongresszusi kerületi elnökök tanácsa. Elhatározták, hogy a hitközségi tisztviselők ügyével behatóan foglalkoznak. Az elnök, Stern Samu bejelentette egy új statutum megszerkesztését. A szabályzat megalkotására illetőleg újjászervezésére kiküldött országos bizottság is ülésezett.

BECKERT HUGÓ
parókakészítő specialista
A legújabb modellek
állandóan raktáron.
Budapest, Dob ucca 27.
(Skrek-ház) Lift.

— BEKÜLDÖTT HIREK. Egerben fényes ünnepély folyt le Katz Salamon (a Pollák Fülöp és Tsai cég egyik főnöke) házában. Fia Sándor, a „Jeszajde Tajro“ jeles növendéke barmicevo lett, mely alkalommal az örömszüllök által rendezett solajs szüdajsz-on résztvett diszes vendégség előtt kitűnően sikerült charifüssz és magidüssz mondott. R. Majse Schreiber

rabbi, R. Sölem Pellák Jeszajde Tajró-elnök és Ehrenfeld Mór felszólalásai emelték még az ünnepély fényét. — A balkányi T. B. új tisztikara: Lichtenstein Jakab elnök, Rozinger József alelnök, Paplanos Márk titkár, Frankfurt Lipót pénztáros, Katz Menase gondnok, Fried S., Szöbel Mór ellenőrök, Lichtmann Ferenc, Reinitz Miklós választmányi tagok.

Családi hírek

Négy sorig 4 P, azonfelül soronként 1 P.
Lieber Hajnalka Senta, Strul Samu Szászrégen jegyesek.

Frieber Juliskát Beledről eljegyezte Baum Lipót Pápa.

Rausnitz Rózsika Senta, Groszmann Chechel Sztropkó jegyesek.

Löwinger Árminnak Unger Esztkével való eljegyzése alkalmából szívélyes mazeltovtot kíván az Agudasz Jisroel galantái helyicsoportja.

Gestner Imre (Amrom) Újpest, Király-u. 47. telefon: 94 5-60. Budapesti ékszerész. De tag. Mindenféle órák, arany-, ezüst-, briliáns-árak alkalmi áron való megbízható beszerzési forrása. Kiváanatra választékok küld.

Lakodalmi díszebéd már P 2.50-től Nissel étteremben, Rombach utca 16.

Apró hirdetések

Huszonöt év óta közvetít házasságokat Nagy Jenő, Rákóczi ut 57/b. Telefon. Cégneküli levelezés.

Házasságokat diszkrétén, előnyösen közvetít: Kohn Lajos, Miskolc, Arany János utca 16.

Löwinger Sámuel Kaba. Házasságközvetítő, Biztos eredmény! Válaszbélyeg.

Megjelenl! a Zsidó Szinpad" harmadik és negyedik száma, szenzációs purimi szindarabokkal. Árjegyzéket küld a szerző: Schwarz Izidor tanító, Kiskörös.

GYERMEKSZERETŐ szigoruan vallásos, perfekt német-magyar nevelőnői keresek előkelő orth. család részére, 3 gyermekhez. Dr. Deutsch igazgató, Dob-u. 35.

24 éves önálló kereskedő házasság céljából hozzáillő urileányt keres. Leányok leveleit „28“-as jellegre.

Keresek háztartásomba, vidékre, megbízható, feltétlenül vallásos leányt, aki úgy a főzést, mint egyéb háztartási teendők elvégzését vállalja. Ajánlatokat fizetési igény megjelölésével kérek. Cim: Berger Antal, Sárvár.

Irodalmunkára Bpsten, fiatalember, szép kézírással felvétetik. Ajánlatok: „napidíjas“ jellegre.

Orth. háztartás vezetését 39 éves budapesti nő elvállalja. Elmenne gyermekek mellé is. „Vidékre is“ jellegre.

Felelős szerkesztő és kiadó tulajdonos:
GROSZBERG JENŐ

SPRINGER NYOMDAI MŰINTÉZET,
Budapest, VII., Bethlen u. 33. Tel. 40-6-79

אלהע מיניע יידישע צייטונג

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót ל"א

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VII., KERTÉSZ UCCA 48.
Telefon: 42-5-90. Csekkszám: 50.791
EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ Kalföldre 25 P.

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

Gróf Apponyi Albert elhunytára Elmondta: Frankl Adolf orsz. elnök, a magyar orthodóXia felsőházi képviselője

— Csak a legőszintébb kegyelettel tud a magyar orthodóXia visszaemlékezni gróf Apponyi Albert fennkölt személyére, amelyet mély vallásosság, igaz kultúra, nemes emberszeretet jellemzett.

— Mint kultuszminiszter a legszívélyesebben fogadott bennünket, jóindulattal kísérte orthodóX autonómiánk védelmére irányított törekvéseinket. Ha kimondott vallási ügyekről volt szó, akkor intéskedéseiben a pozitív vallás hívének különös rokonszenzvel teltett jóakarátát éreztetik.

— Felekeztem élén való működésben mindenkor hathatósan támogattott. Felejthetetlen maradt előttem a tárgyalásaink alati tanúsított, kivé-

telesen előkelő közvetlensége, bölcsesége és erkölcsi emelkedettsége.

— Az emberiség nagy eszméiért és a haza szent érdekeiért küzdött nagy államférfiú elvesztése fölötti nemzeti gyászából a legteltesebb mértékben részt kér a magyar autonóm orthodóX izr. hitfelekezet is. A bibliai igazságnak járó kegyeletos áldásunk övezi emléket.

Az egész világ szeme Genf felé fordul, ahol Magyarország nemzetközileg elismert legnagyobb államférfia elhunyt 87. életévében. Egész életében az igazság ügyéért harcolt s azért a gyászolók sorába beáll a magyar zsidóság is. Gróf Apponyi Albert — aki 1907-től kezdve, két ízben volt kultuszminiszter — akkor

nyilatkozott meg a maga igazi nagyságában, amikor az ellenforradalom első, oly sok gyűlöletiszapot s erkölcsi elvetemültségsarat felszínre hozó, zivatáros időben, ár ellen tudott és mert úszni.

1920-ban Jászberényből küldött szözetében megbélyegezte a zsidóüldözést, mint a kenyérfirigységet s a kereszténységgel össze nem egyeztethető gyűlöletkítőrést. Az erzsébetvárosi bombamerénylet zsidó áldozatai iránti kegyeletnyilvánításban az első volt. Amilyen volt kritikus időkben: jellemes, erkölcsi alapon álló, jogért, igazságért s szeretetért küzdő, olyannak látta az egész közvélemény hat évtizedes közéleti működése alatt. Ilyen nem-zsidó férfiakról tanítja a talmud: „chaszidé imajsz hoajlom — részük van a túlvilági üdvösségben”.

Beszélgetés Horovicz szentföldi rabbiával

(G.) Horovicz Jonathan főrabbi, aki a napokban nyújtotta át Huszton Duschinsky főrabbinak a „rabboni-se levelet” a jeruzsálemi orth. hitközség részéről, a héten Budapesten idűzött. A rabbi, mint ismeretes, Magyarországól ment ki a Szentföldre negyedszázad előtt, a német-hollandiai — a legrégebb, immár 130 éves — palesztinai orth. szervezet megbízottjaként. A kiváló férfiú jelenleg elnöke a jeruzsálemi orth. hitközségnek és a palesztinai Aguda országos szervezetének, továbbá tagja az Aguda világszervezet ügyvezető bizottságának. Lekötelező szívélyességgel fogad bennünket.

Az eszmecsere folyamán ráterelődik a szó a jeruzsálemi orth. hitközség ügyére. Az orthodóXia már né lány év előtt kilépett ugyan a cionista („Knessesz Jisroel”) hitközségből,

de egyenjogú autonómiát még mindeideig nem nyert.

— A Népszövetség mandatárius bizottsága előtt lekszik a kérdés — feleli Horovicz főrabbi. — Az ügy referense Benes csehszlovák külügyminiszter, aki tisztában van a független orthodóXia fogalmával és lényével, az ő országának viszonyaiból. Az ügy júniusban kerül tárgyalás alá s mi bizalommal várunk a remélhetőleg kedvező döntést.

A jeruzsálemi orth. hitközség autonómiája kérdésével kapcsolatban a huszti főrabbinak a jeruzsálemi rabbiszek be-töltése ügye iránt érdeklődünk.

— Huszonégy órát töltöttem most Duschinsky főrabbinál, Huszton. Szeretreméltó egyénisége, szent életmódja egyenesen lebillenselő. Különböző orth. közügyekről beszélgettem vele, de amikor, délelőtt fél 11-kor, a 150 tagú jesikója sílir-jének ideje elkövetkezett, megszünt számára minden más probléma...

— Mi lesz a jesivájával, ha a Szentföldre megy?

— A jesiva az ő életeleme, melytől elválaszthatatlan. Felejthetetlen előttem az a rajongás és szeretet, mellyel úgy a volt, mint a jelenlegi tanítványait körülveszl, ami természetesen a növendékek részéről viszonzásra talál. A régi tanítványok most megalakult szövetségének egy küldöttsége fog tisztelni a mester előtt, Jiszraj szombatján.

— A jeruzsálemi rabbiszek elfoglalásával kapcsolatban akció van folyamatban, hogy a tanítványok tehetősebb része vele kimenjen. Ezen elgondolás nem oly távolfekvő, hiszen a Szentföld ma szinte divattá lett... A bócher, aki kimegy, természetesen nem fog minden félévben haza utazni, hanem 2-3 évet tölt majd el egyhuzamban a Szentvárosban.

— Igaz-e az, amit egyes külföldi lapok Duschinsky főrabbi illetményeinek, a Kajel-lal való összefüggéséről írnak?